

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ**

EUROPEAN INSTITUTE
OF APPLIED SCIENCE
AND MANAGEMENT

**“РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТ ШАРОИТИДА ИҚТИСОДИЁТ ВА
ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА БОШҚАРИШ:
НАЗАРИЯ ВА АМАЛИЁТ”**

**“ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИКОЙ И
ПРОИЗВОДСТВОМ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ:
ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА”**

**"ORGANIZATION AND MANAGEMENT OF THE ECONOMY AND
PRODUCTION IN THE CONDITIONS OF THE DIGITAL ECONOMY:
THEORY AND PRACTICE"**

мавзусида халқаро илмий-амалий конференция

15 АПРЕЛ 2021 ЙИЛ

**ТОШКЕНТ
“IQTISOD-MOLIYA”
2021**

учун жозибадор бўлган товарларни лойиҳалаш, ишлаб чиқариш ва сотиш шароитда фирмаларнинг реал ва потенциал имконияти деб белгилайди.

СУҒУРТА БОЗОРИДА РАҚОБАТ МУҲИТИНИ ШАКЛЛАНИШИ

Тухтарова Мафтуна Йўлдашбой қизи
Андижон иқтисодий ва қурилиш институти,
“Амалий математика ва информатика” кафедраси ассистенти

Суғурта жисмоний ва юридик шахсларнинг суғурта мукофотлари ҳисобидан махсус пул жамғармаларни шаклланиши ва мижозларнинг ҳаётида турли хил нохуш ҳодисалар юз берганда етказилган зарарни қоплаш учун шакллантирилган пул фондлари ёки суғурта ҳодисасининг бошқа шартлари билан боғлиқ тўловларни амалга ошириш билан боғлиқ иқтисодий муносабатларни ўзида қамраб олади. Шу билан бирга суғурта ўз-ўзини суғурталаш ва бюджет захира жамғармаларини марказлаштирилган шакллантириш билан бир қаторда иқтисодий субъектларни ҳимоя қилишни ташкил этиш кўринишидан биридир. Бундай ҳимояни ташкил этишнинг турли шакллари нисбати бозор муносабатларининг ривожланиш даражаси билан белгиланади.

Шунингдек суғурта ташкилотлари суғурта бозорининг профессионал иштирокчилари ҳисобланиб, суғурта ҳимоясига бўлган индивидуал, жамоавий ва ижтимоий эҳтиёжларни қондиришни таъминлайди. "Суғурта ҳимояси" тушунчаси илмий адабиётларда батафсил ўрганилган⁷⁷. Кўп қиррали жамият манфаатларининг турли даражаларда суғурта ҳимоясига бўлган эҳтиёжларини қондиришни таъминлайдиган иқтисодий тизим сифатидаги суғурта бозорининг шаклланиши ва ривожланиши мураккаб жараёндир. Ўтиш даври иқтисодиётига эга давлатлар тажрибаси шуни кўрсатадики, суғурта бозорининг тўлиқ ишлаши учун қабул қилинган қонунлар ва қонуности ҳужжатлар етарли эмас. Шу боис суғурталашда иқтисодий муносабатларнинг шаклланиши истеъмомчининг суғурта хизматлари учун тўланиши керак бўлган суғурта мукофотини амалга ошириш имконияти, суғурта хизматларини сотиб олиш кераклигини англаш ва суғурталовчилар таклифи билан боғлиқ⁷⁸. Молиявий хизматлар шакли сифатида бўлган суғурта хизматида суғурта ва қайта суғурта шартномалари бўйича кўрсатилган суғурта хизматлари, шунингдек суғурта агентлари ва суғурта брокерлари томонидан кўрсатиладиган воситачилик хизматлари, ёрдамчи хизматлар, рискни актуарий томонидан баҳоланиши, суғурта ҳодисаларини тартиблаштириш киради. Суғурта хизматларини кўрсатиш ҳуқуқига эга бўлган кўплаб ўзаро рақобатда бўлган суғурталовчилар суғурта бозорининг етакчи ташкилотларидан бири саналади.

⁷⁷Жук И.Н. Управление конкурентоспособностью страховых организаций. –М.: Анкил, 2011. С.4; Коломин Е.В. Раздумья о страховании. – М.: Страховое дело, 2006. 384 с.

⁷⁸Турбина К.Е. Теория и практика страхования. М.: Анкил 2003. С.13.

Ўзбекистонда суғурта фаолиятини модернизация қилиш, суғурта хизматлари кўламини кенгайтириш мақсадида суғурта фаолиятининг ташкилий-ҳуқуқий асослар яратиш зарурий шарти сифатида мамлакат иқтисодиётининг тез ривожланаётган тармоқларидан бирига айланди. Охирги йилларда Ўзбекистонда суғурта мукофотларининг ўсиш суръати ва активларнинг ўсиш суръатидан юқори бўлганлиги суғурта бозорининг ўзига хос хусусиятидан бирига айланиб бормоқда. Бу эса суғурта бозорида суғурта ташкилотларининг капиталлашув даражасига манонд эмаслигини ва тўлақонли суғурта заҳираларини шаклланишини талаб қилмайдиган кам зиён келтирувчи суғурта турларининг ривожлантиришдан далолат беради. Ушбу ҳолатни биз охирги йилларда суғурта ташкилотлари ўртасидаги рақобатнинг кучайиши билан тавсифлаш мумкин. Бу жараён қуйидаги омиллар билан боғлиқ:

инкироздан яъни пандемиядан кейин умумий иқтисодий кўрсаткичларнинг ўсиши пайтида суғурта хизматларига бўлган талаб тикланиши;

Ўзбекистон суғурта бозорининг изчил глобаллашуви;

суғурта фаолиятига талабларнинг кучайиши муносабати билан суғурталовчининг бизнесини юритиш харажатлари ошиши;

суғурта ташкилотларининг молиявий барқарорлигига нисбатан назорат қилувчи органлар талабларининг ошиши;

мажбурий суғурта турлари ролининг кучайганлиги;

агент ва филиал тармоқлари учун суғурталовчилар ўртасидаги бозор талабларига асосланмаган рақобат;

суғурта бозорида тармоқлараро рақобатнинг пайдо бўлиши;

аҳоли ва корхоналарни ижтимоий-иқтисодий ҳимоя қилиш механизми сифатида суғуртага нисбатан ижтимоий салбий муносабат билдириш билан изоҳлаш мумкин.

КОММУНАЛ ХИЗМАТ КўРСАТИШ КОРХОНАЛАРИ ФАОЛИЯТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ-СТАТИСТИК ТАҲЛИЛИ (ТОШКЕНТ ШАҲРИ МИСОЛИДА)

*Эрназаров Гулом Бекбоевич
Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитаси
Кадрлар малакасини ошириш ва статистик тадқиқотлар
институтини катта ўқитувчиси (тел.90.134-00-65)*

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”⁷⁹ ги ПФ–4947-сонли, 2017 йил 18 апрелдаги “Уй-жой коммунал хизмат кўрсатиш тизимини бошқаришни янада такомиллаштириш

⁷⁹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида” ги ПФ–4947-сонли фармони. // www.lex.uz